

Βιώσιμη ανάπτυξη και Περιβαλλοντική πολιτική

Δρ. Χαρίκλεια Μινώτου

Περιβάλλον

- Περιβάλλον είναι «το σύνολο των στοιχείων που συγκροτούν με την (δια)σύνδεση των σχέσεων του, το πλαίσιο, τα μέσα και τις συνθήκες ζωής του ανθρώπου και της κοινωνίας»
- Το περιβάλλον είναι συλλογικό αγαθό
- Ανθρωποκεντρική ή οικοκεντρική προστασία του περιβάλλοντος(;)

Προστασία του περιβάλλοντος-έννοιες

- Οικολογία είναι το διεπιστημονικό πεδίο που μελετά τις σχέσεις των ζώντων οργανισμών με το περιβάλλον τους.
- Οικοσύστημα θεωρείται ένα σύνολο βιοτικών και μη βιοτικών παραγόντων και στοιχείων του περιβάλλοντος που δρουν σε ορισμένο χώρο και βρίσκονται σε αλληλεπίδραση μεταξύ τους ή ο βιότοπος με ορισμένη ομοιογένεια
- Ενδιαίτημα ορίζεται το φυσικό περιβάλλον στο οποίο ζει και αναπαράγεται ένα είδος, ένας πληθυσμός ή μια βιοκοινότητα.

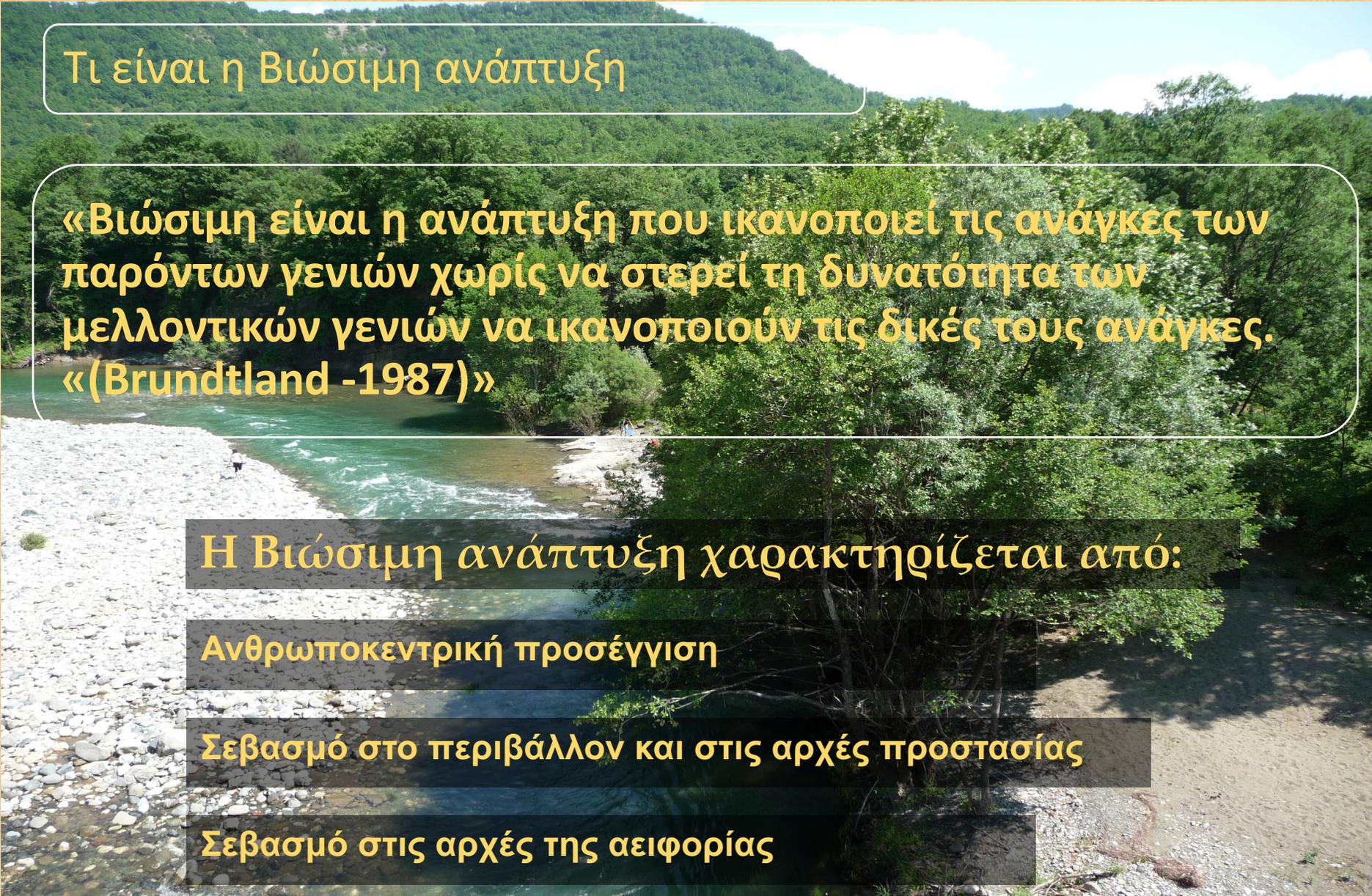
ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Προσεγγίσεις διαχείρισης των φυσικών πόρων

Διαχειριστικές προσεγγίσεις τα τελευταία 200 χρόνων

- Εκμετάλλευση πόρων
- Χρήση – ανανέωση πόρων
- Προστασία – Διατήρηση
- Αειφόρος διαχείριση

Τι είναι η Βιώσιμη ανάπτυξη

«Βιώσιμη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες των παρόντων γενιών χωρίς να στερεί τη δυνατότητα των μελλοντικών γενιών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες.
«(Brundtland -1987)»

Η Βιώσιμη ανάπτυξη χαρακτηρίζεται από:

Ανθρωποκεντρική προσέγγιση

Σεβασμό στο περιβάλλον και στις αρχές προστασίας

Σεβασμό στις αρχές της αειφορίας

Βιώσιμη ανάπτυξη

Έκθεση BRUNDTLAND 1987

Η ανάπτυξη που θέτει σε κίνδυνο την ποιότητα του περιβάλλοντος δεν είναι βιώσιμη

Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων πρέπει να στηρίζεται στην αρχή της ανανέωσής τους και στο σεβασμό των επόμενων γενιών.

Η βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα.

Οι πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης

Ανάπτυξη = ένα δυναμικό σύνολο, το οποίο τροφοδοτείται από τρεις τομείς δράσης.

Οικονομία
Δικαιοσύνη

Διατήρηση -
Προστασία
Συνθήκες διαβίωσης

Συνύπαρξη οικονομίας –
περιβ/κής προστασίας
Βιωσιμότητα

Οι πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης

Ανάπτυξη = ένα δυναμικό σύνολο, το οποίο τροφοδοτείται από τρεις τομείς δράσης.

Οικονομία

Διατήρηση-Προστασία

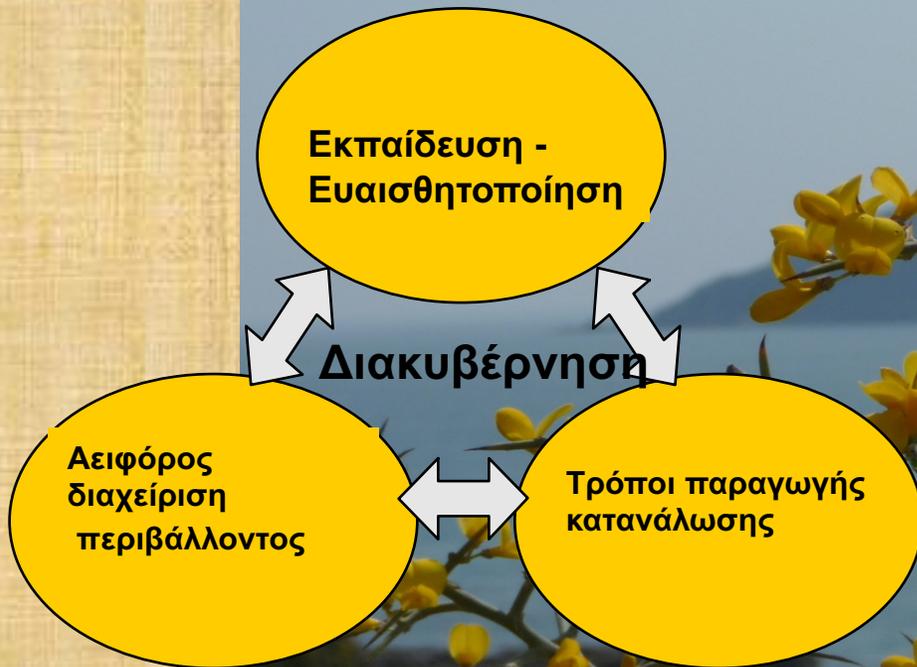
Συνεργατικότητα:
Οικονομίας
Περιβάλλοντος

Η διακυβέρνηση

Διακυβέρνηση: διαδικασία συλλογικού διαλόγου και αποφάσεων, χωρίς να επιβάλλει στις αρχές μια δεδομένη κατάσταση

Η διακυβέρνηση μπορεί να θεωρηθεί ως άσκηση των οικονομικών, πολιτικών και διοικητικών αρχών, ενόψει διαχείρισης και λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.

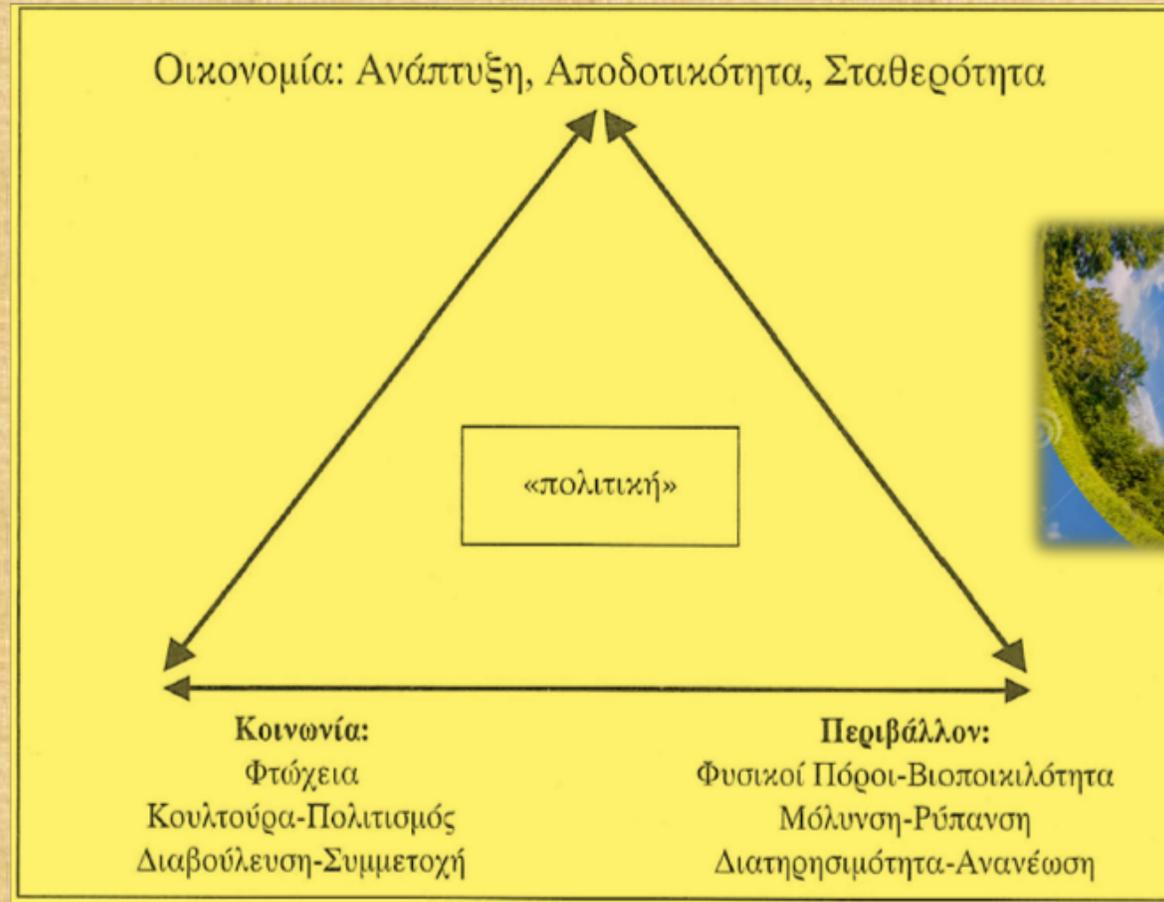

Αξιολόγηση της αειφορίας

Δείκτες αειφορίας

Σύνδεση αειφόρου ανάπτυξης και Περιβαλλοντικής πολιτικής

Περιβαλλοντική πολιτική

- Η πολιτική είναι η διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα και οι ομάδες επιχειρούν να επηρεάσουν ή να ελέγξουν τις τακτικές των κυβερνήσεων σε τοπικό, κρατικό ή διεθνές επίπεδο. Η πολιτική ρυθμίζει το ποιος θα έχει την εξουσία των φυσικών πόρων και των πλεονεκτημάτων τους, ποιος κερδίζει τι, πότε και πως.
- Είναι το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών και στόχων ενός οργανισμού, μιας χώρας, μιας επιχείρησης σε ότι αφορά τη στάση και τη λειτουργία του απέναντι στο περιβάλλον. Η περιβαλλοντική πολιτική διαμορφώνεται πάντα από την ανώτατη βαθμίδα διοίκησης και επηρεάζεται από διάφορους δράστες

Η ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική βασίζεται στις αρχές της προφύλαξης, της πρόληψης και της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Τα πολυετή προγράμματα περιβαλλοντικής δράσης ορίζουν το πλαίσιο των μελλοντικών ενεργειών σε όλους τους τομείς της περιβαλλοντικής πολιτικής. Είναι ενσωματωμένα σε οριζόντιες στρατηγικές και λαμβάνονται υπόψη στις διεθνείς περιβαλλοντικές διαπραγματεύσεις. Τέλος, εξίσου καίριας σημασίας είναι η εφαρμογή τους.

Περιβαλλοντική νομοθεσία

- Η περιβαλλοντική νομοθεσία έχει αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό και έχει κατακτήσει αυτονομία ώστε να δημιουργηθεί ένας ξεχωριστός δικαιικός κλάδο: το δίκαιο του περιβάλλοντος. **Η περιβαλλοντική νομοθεσία αποτελεί ένα εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης και πίεσης.**
- Το κύριο πρόβλημα της ήταν και είναι η σύγκρουση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος.
- Περιλαμβάνει νόμους, αποφάσεις, οδηγίες, διατάγματα, αναγνώριση κανόνων από εκδίκηση (νομολογία)

Δίκαιο του περιβάλλοντος

- Δίκαιο του περιβάλλοντος ορίζεται το δίκαιο «για την αντιμετώπιση της οικολογικής βλάβης και για την προστασία του περιβάλλοντος ή
- Δίκαιο που «με το περιεχόμενο του συμβάλλει στην δημόσια υγεία και τη διατήρηση των οικολογικών ισορροπιών» ή
- Το σύνολο των κανόνων δικαίου που σκοπούν στην πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, στη διατήρηση, αποκατάσταση και βελτίωση»

Δίκαιο του περιβάλλοντος

- Χαρακτηριστικά γνωρίσματα
 - Δίκαιο με διακλαδικό και διεπιστημονικό χαρακτήρα
 - Δίκαιο με έντονο τεχνικό χαρακτήρα
 - Δίκαιο με προγραμματικό και κατευθυντήριο χαρακτήρα
 - Πολυνομία και η ανάγκη ενός κώδικα περιβάλλοντος

Δίκαιο του περιβάλλοντος

- Οι περιβαλλοντικοί νόμοι λαμβάνουν υπόψη τέσσερα θεμελιώδη χαρακτηριστικά
 - Το περιβάλλον δεν είναι στατικό, αλλά έντονα δυναμικό σύστημα με πολλές αλληλεπιδράσεις
 - Η βλάβη στο περιβάλλον συχνά έχει λανθάνοντα χαρακτήρα
 - Οι φυσικοί πόροι απειλούνται
 - Η περιβαλλοντική προστασία είναι απαραίτητη για τη διατήρηση του περιβάλλοντος

Οι προσεγγίσεις του παρελθόντος Οι προκλήσεις του σήμερα

- Τα φυσικά στοιχεία, δηλαδή ο αέρας, το νερό, το έδαφος, η χλωρίδα και η πανίδα είναι ανεξάντλητα
- Η παραγωγική δραστηριότητα του ανθρώπου δεν τα μεταβάλλει και δεν διαταράσσει την οικολογική ισορροπία του πλανήτη
- Ο άνθρωπος μπορεί, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία του περιβάλλοντος και τα αποτελέσματα της επιστήμης και τεχνικής, να βελτιώνει τις συνθήκες ζωής του
- Η οικονομικής ανάπτυξη μπορεί άεναη και άπειρη

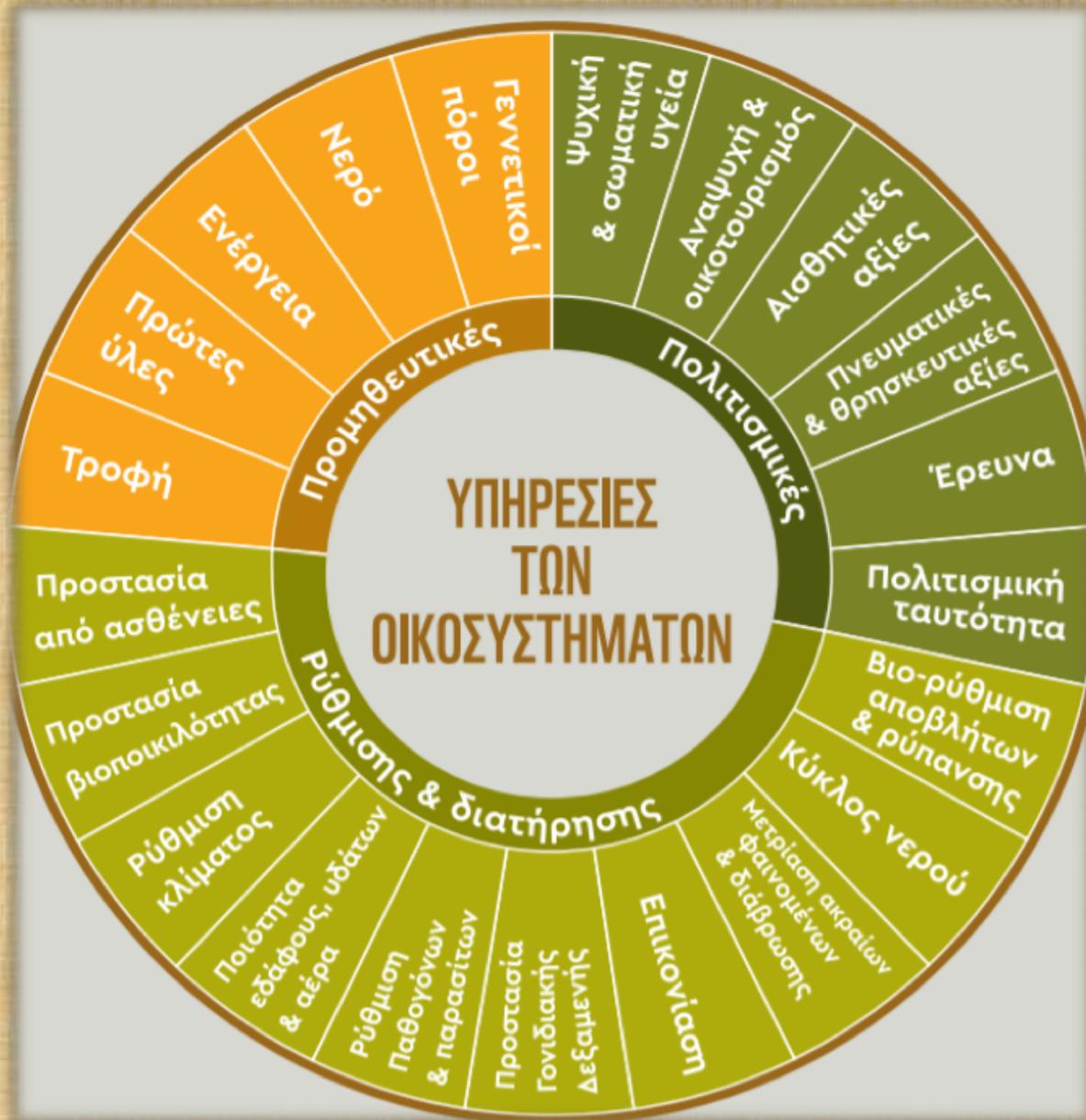

Περιβαλλοντικό πρόβλημα

- Περιβαλλοντικό πρόβλημα είναι το επιβλαβές για το περιβάλλον αποτέλεσμα, το οποίο αρκετές φορές, είναι μη αναστρέψιμο. Το περιβαλλοντικό πρόβλημα συχνά προκαλείται από τη δράση του ανθρώπου, θέτει σε κίνδυνο την επιβίωση του ίδιου του ανθρώπου και παράλληλα απειλεί την οικονομική ανάπτυξη των κοινωνιών
- Μία από τις σημαντικότερες παραμέτρους για την επίλυση προβλημάτων είναι
 - α. να αναγνωριστεί το πρόβλημα,
 - β. να δρομολογηθεί (άμεσα) η επίλυση του,
 - γ. να σχεδιαστεί ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός που θα εξασφαλίζει ότι αυτό είτε σταδιακά θα μειώνεται είτε δεν θα προκύψει εκ νέου.

Οικοσυστημικές υπηρεσίες

Ποιες είναι οι οικοσυστημικές υπηρεσίες;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διακρίνει τρεις κατηγορίες οικοσυστημικών υπηρεσιών:

Προμηθευτικές υπηρεσίες

Αναφέρονται στα αγαθά και στα προϊόντα που προσλαμβάνει ο άνθρωπος από τα οικοσυστήματα. Αυτά μπορούν να διακινούνται, να καταναλώνονται ή και να χρησιμοποιούνται απευθείας από τους χρήστες. Τέτοια παραδείγματα είναι τα τρόφιμα (φυτικής και ζωικής προέλευσης), το νερό και η ξυλεία.

Υπηρεσίες ρύθμισης και διατήρησης

Αναφέρονται στους τρόπους με τους οποίους τα οικοσυστήματα ρυθμίζουν τις παραμέτρους του περιβάλλοντος στο οποίο ζει ο άνθρωπος. Μερικά παραδείγματα είναι η προστασία από πλημμύρες χάρη στην ύπαρξη των δασών, υπηρεσίες όπως η επικονίαση, που προσφέρει ζωή στα φυτά και άρα στις καλλιέργειες ή η διατήρηση της βιοποικιλότητας, που συμβάλλει στον περιορισμό παρασίτων και ασθενειών.

Πολιτισμικές υπηρεσίες

Αφορούν τα πνευματικά και άυλα αγαθά που προσλαμβάνει ο άνθρωπος από την αλληλεπίδρασή του με τα οικοσυστήματα, όπως ο περίπατος σε ένα δάσος, η παρατήρηση πτηνών σε μία λιμνοθάλασσα, ο οικότουρισμός ή το σκι σε ένα χιονοδρομικό κέντρο.

Διαχείριση περιβάλλοντος

- Ο νέος τρόπος διαχείρισης προσεγγίζει την αειφορία και η ανάπτυξη που σέβεται την αειφορία ονομάζεται αειφορική ή βιώσιμη ανάπτυξη
- Αειφορική ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη «που είναι σε θέση να ικανοποιεί τις ανάγκες των σημερινών γενεών, χωρίς να διακυβεύει τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες»
- Η αειφορική ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη την επάρκεια των φυσικών πόρων και τη διατηρησιμότητα στο χρόνο των φυσικών στοιχείων

αιιφορία sustainability

μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη
longterm financial development

διαφύλαξη φυσικών πόρων
protection of natural resources

κοινωνική ευημερία
social prosperity

ανάπτυξη

θέσεις εργασίας
jobs

κοινωνική συνοχή
social cohesion

υψηλό βιοτικό επίπεδο
high living standards

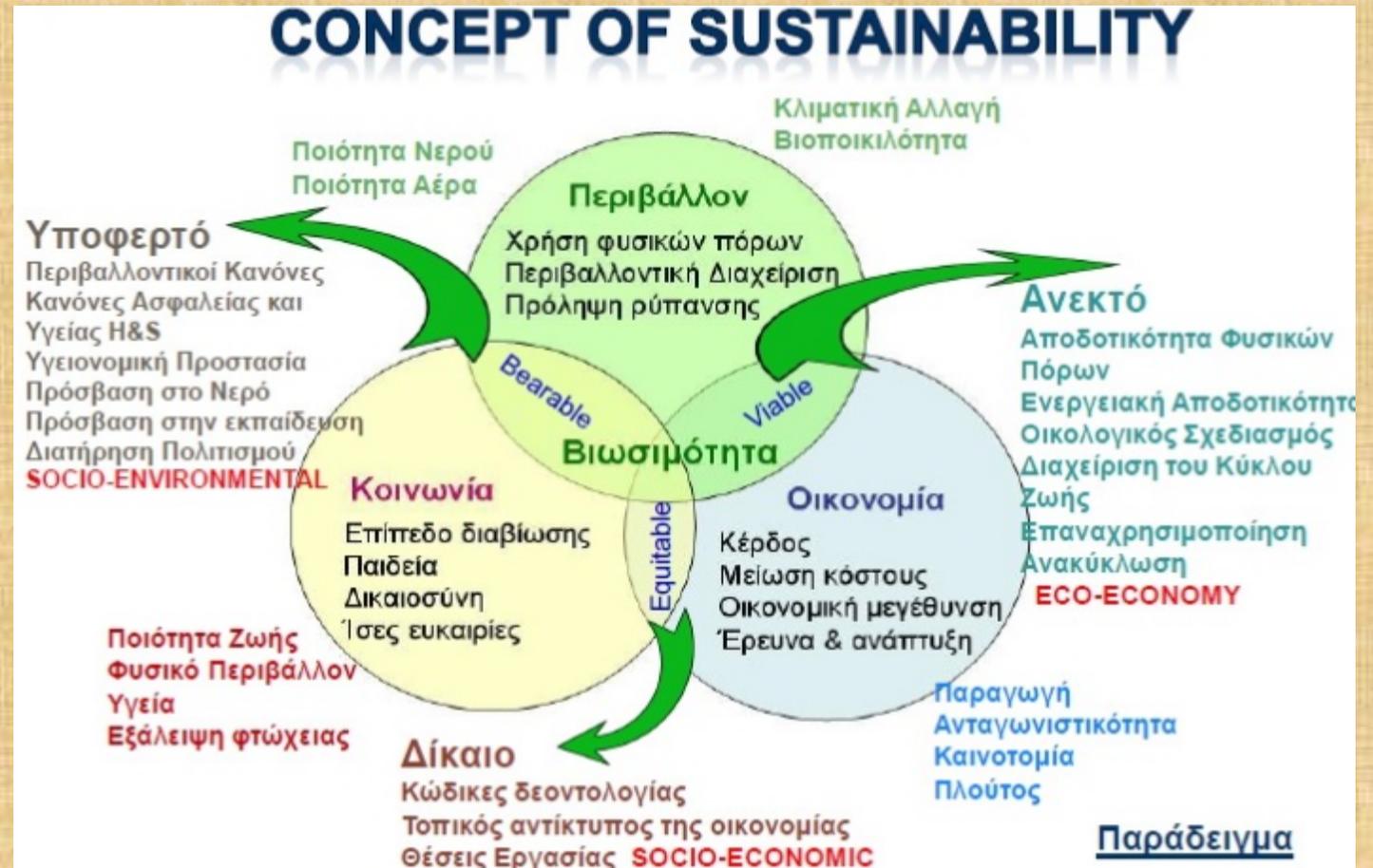
συνεχής εξέλιξη προς νέους τομείς
development in new sectors

καινοτομία
innovation

Μέσα για την αειφορική ανάπτυξη

- Οικονομικά εργαλεία
- Πολιτισμικά εργαλεία
- Το δίκαιο

Περιβαλλοντικά προβλήματα & δίκαιο

Σχηματική Παράσταση Κανόνων Δικαίου

Σύνταγμα	Καταστατικός Χάρτης της Χώρας
Διεθνείς συμβάσεις	Συνυπογράφονται από τα περισσότερα κράτη
Κοινοτικό Δίκαιο (κανονισμοί – οδηγίες)	Θεσπίζεται από τα όργανα της Ε.Ε.
Νόμος	Ψηφίζεται από τη Βουλή

Μηχανισμοί περιβαλλοντικού ελέγχου

- Το 1975 υπήρξε για πρώτη φορά στο Ελληνικό Σύνταγμα κατοχύρωση του δικαιώματος στην προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι προέκυψε η ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών περιβαλλοντικού ελέγχου, ώστε να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά και έγκαιρα τα νέα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκαλούν κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα
 - Τα Κλιμάκια Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος
 - Η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος
 - Ο Συνήγορος του Πολίτη
 - Το Σώμα Επιθεωρητών – Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
 - Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης
 - Ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος

Σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική πολιτική

- Σημείο αναφοράς, στόχος, βήματα (από που ξεκινάμε, που θέλουμε να πάμε, με ποια εργαλεία, πότε, με ποιους, που;)

αιιφορία sustainability

μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη
longterm financial development

διαφύλαξη φυσικών πόρων
protection of natural resources

κοινωνική ευημερία
social prosperity

ανάπτυξη

θέσεις εργασίας
jobs

κοινωνική συνοχή
social cohesion

υψηλό βιοτικό επίπεδο
high living standards

συνεχής εξέλιξη προς νέους τομείς
development in new sectors

καινοτομία
innovation

